

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVI

ч. 47-49

22. новембра 2006
ціна 6,- Ск

• Погляд на учасників Стрічі дописователів Народних новинок і Русина і русинських писателів з нагоди 15 років обидвох русинських періодичних видань, котра была сімболічно – 17. новембра 2006 в рештавації „Гвізда“ на ул. 17. новембра у Пряшові: (верьхній ряд зліва) глвна особность передкодифікационного, кодифікационного і покодифікационного процесу розвитку русинського літературного языка на Словенську – доц. ПаДр. Василь Ябур, к. н., якого на зачатку стрічі шефредактор новинок і часопису поздравили із ёго недавніма 70. народенима і передали му дарунок на памятку

• Докотры дописователі русинських періодік і русинські писателі

• За чельний стіл засіли позваны гості: директор ТАД М. Марко, ведуча одбору культуры МСУ в Пряшові М. Путноцка, гоститель, шефредактор Народных новинок і Русина А. Зозуляк, посланець НР СР М. Лукша і пріматор Пряшова М. Бенч • (Спідній ряд зліва): шефредактор Русинського вседержавного вістника і довогорічний дописователь Русина Т. М. Поповіч з Будапешту, під ним председкыня петічного выбору протів несправедливого розділлію штатной дотації на нашы періодичны выдана в 2005 році А. Дзурёва з Міджілаборець, шефредактор Бесіды і довогорічний дописователь Русина П. Трохановскій із Криніці в Польску, члены фольклорного колектіву Шаріш ЗУШ М. Мойзеса у Пряшові зо своїм ведучім Й. Прогом, котрый їх допроводив зров на акордеоні, в центрі зо знамов інтерпретаторков русинських народных співанок А. Порачовов (у чіпцю).

Хочу помочи вшыткым Снинчанам (КОРОТКИЙ РОЗГОВОР ІЗ КАНДИДАТОМ НА ПРИМАТОРА СНИНЫ – МИХАЛОМ ЛУКШОМ)

Єдним з кандидатів на пост пріматора міста Снины в тогорічных комунальных вольбах є **Михал ЛУКША** зо Снины. Што до віку, є єдним з наймолодшых кандидатів, але што до скусеностей, то має уж солідны заклады з менеджерской роботы, респ. і роботы з людми, бо уж дакілько років успішно подникать в регіоні Снины, але і мімо нёго. Окром того, активно собі росшырює свої знаня з области менежерской роботы і з роботы з людми.

М. Лукша ся народив 20. марца 1962 у Гуменнім, скінчів Середню промыслову школу ставебну а в сучасности є студентом 5. річника одбору економія і менеджмент поднику на Факулті менеджменту Пряшівской універзіты. По тогорічных парламентых вольбах ся став посланцем Народной рады СР.

Што до поводу М. Лукшы: ёго отець походить зо Старины, мати з Руськой Воловой, суть то Русины, а ани М. Лукша не поперець своє русинське коріння. Окром того, має і жену Русинку – родом зо Стаціна. З того выплывать і ёго позітивне одношіня к Русинам, яких в Снині жыє много, глвно в части Брегы, котру заселяють переважно выселенці зо сел Стариньской долины. Як сам признає, любить глвно русинськы народны співанкы і русинський фоклор вообщє. Але своє позітивне одношіня к русинській культурі уж нераз документовав і практично, напр. фінанчно підпоров культурных акцій а в нашім припаді тыж выдаваня Народных новинок. 17. новембра 2006 прияв участь на святкованю 15-річного (позн. авт. – подобно був учасником святкованя 10-річного юбілею) юбілею вознику Народных новинок і Русина в Пряшові. Тоту можность сьме выужыли на короткий розговор.

• Як знаме, уж пару років ся ангажуете в регіоналній політіці, в яких функціях то было?

– В політіці ся ангажую од зачатку вознику партії СМЕР, спершу як (Продовжіня на 3. стор.)

Бог поблагословив їх путь Новинкы – тварь жывота Русинів

Днесь ништо не похыбує о тім, який великий вызнам мають новинкы в жывоці чоловіка, сполочности. Тота сема „вельмоц“ може робити великы діла, і ку доброму, і ку гіршому. В припаді русинства друковане слово занимать своє шпецифічне місце. В минулости вшелякоязычны новинкы писали о Русинах і протів Русинів. Аж по новембрі 1989 року, кідь ся ідентифіковали Русины як народность, першыраз настала історічна ситуація, кідь зачали выводити новинкы на язык, який був тот справный, русинський, материнський. Были то якраз **Народны новинкы**, перше чісло яких вышло **21. августя 1991 року**. Очелив новинкы бывший шефредактор Нового жыття **Александр Зозуляк**, заступкынёв шефредактора ся стала **Анна Плішкова**, редакторками были **Анна Кузмякова**, **Кветослава Копорова** і **Марія Мальцовска**. Скоро в такім самім зложіню, аж на **Анну Кузмякову**, робить творчій колектив доднесь. Ай кідь формално выдавателём новинок была Русиньска оброда, редакція все прагла быти незалежнов. По розлічных періпетіях, які приносят жывоц творчому організму, який новинкы суть, о чім ся нераз писало на сторінках Народных новинок, новинкы од **1. 1. 2004 року** выдає **обчанське здружіня Русин і Народны новинкы**.

Не нагодов, же стріча дописователів Русина і Народных новинок за фінанчній помочи Міністерства культуры СР і Пряшівского самосправного краю з нагоды їх пятнадцятых народенин, была

17. новембра 2006 року в Пряшові. Тадь не быти новембра, не было бы, може і наших новинок. Тото підкреслив і шефредактор **А. Зозуляк**, кідь ся коротко приговорив вірным дописователям, активным передплатителям і сампатизантам, які ся в тот день зышли скоро з цілого Словеньска, але глвно, з выходного, де жыє найвеце Русинів. Він сердечно привітав на активі пріматора м. Пряшова **Мілана Бенча**, ведучу одділліня культуры МСУ **Марію Путноцку**, директора театру Александра Духновича **Маріана Марка**, посланця НР СР **Михала Лукшу** і вшыткых притомных. Свою неучасть оправдали председа Пряшівского самосправного краю **Петро Худік** і штатный таёмник МК СР **Августін Ланг**. Притомны на зачатку минутов тиха дали чесь помершому **Василёви Туркови**, першому председови Світовой рады Русинів, довогорічному председови Русиньской оброды на Словенську, закладателёви новинок, і скінчавшій ся **26. юла 2006 року** народній писательці **Анні Галчаковій**, родачці з Міджілаборець, яка была активнов дописовательков наших русиньскых видань. Як то уж бывать, смутне ся черять з приємным. **Василя Ябура**, єдного з кодифікаторів русиньского языка в 1995 році А. Зозуляк поздравили із ёго 70-річом з пукетов квіток і скромным подарунком. Шефредактор у своїм слові, кідь говорив о юбілею новинок, підкреслив, же є барз важне, абы ся (Продовжіня на 2. стор.)

• Кандідаты партії СМЕР на посланців міського заступительства у Снині в тогорічных комунальных вольбах із підпредседом партії СМЕР **Р. Калиняком** і кандидатом на пріматора Снины – **М. Лукшом**.

• Посланець Народной рады СР **Михал Лукша** зо Снины із председом НР СР **Павлом Пашком**.

Новинки – тварь живота Русинів

(Закінчення із 1. стор.)

русинський язык учів од матерської школки аж по високу школу, бо лем в тім припадї ся захранить русинство, в тім чїслі і азбука. Апеловав, главно на молодых людей, які ся презентують на сторінках Народных новинок. Знав, што гварить, бо Народны новинки суть єдиними чїстоазбучными русинськими народностными новинками на Словенську, а роблять много про культуру і возроджїня Русинів. Суть яковсь формов дзеркалом живота Русинів дома, але і за границями. Роблять много про захрану русинської ідентїты. Высоко квітовав позваня на актїв прїматор міста Мілан Бенч, який подяковав А. Зозулякови, тогдышнїму председови Світової рады Русинів, же 7. Світовий конгрес Русинів ся одбыв якраз в Пряшові, чїм збогатив і звїдїтелнїв місто у світї. Він пожелав колектїву редакції много успїхів у роботї і чїм менше проблемів, главно фїнанчнх.

По приємнїм музичнїм выступї Анны Порачовой, яка своїм фарбистым голосом лем підсилїла русинський дух актїї, ся розкрутила богата дїскузія. Димїтрїй Крїшко підкреслїв визнам новембра 1989 про vznik новинок і про розскрїтя забытых сторїнок історїї Русинів. „Были то якраз Андрїй Шлепєцький і Гаврїл Бєскїд, што підняли карпатїстїку на сторінках Народных новинок, другий з них доднєсь продовжує в тім дїлї і піднимать своїма статями русинський возроднїй рух,“ повїв. Цїннїй гїст з польской Крїніці, бард лемківской літературы і журналїстїки Петро Трохановський тішыв ся, як мала дїтина, з наших новинок. „Пришов єм ку вам, бо єм хотїл прїїти,“ были єго слова. По шїстьгодиновїм путованю автобусом, влаком, автостопом і пішо, предці, ся поставив мїджі нами, жебы поздравити Народны новинки, Русина і побыти мїджі нашима людьми, з чого сьме мали вшыткы велику радость. Далшїй гость споза границї Тїбор Міклош Поповїч з Будапешта высоко оцінив толерантнїсть і обектївнїсть Народных новинок, што подля нєго не роблять ани єдны русинськы новинки за границями. Подяковав вшыткым, хто підпорує русинський рух в Мадярську на сторінках Народных новинок і справно підкреслїв, же Русины на Словенську найвєкшу опору мають глядати у Словаків, бо ту жыють, а в минулости їх зьєдїняв сполочнїй народностнїй бой. Збогатили своїма дїскузными выступлениями актїв Петро Країняк, мол., який говорив о Народных новинках як о образї, документї історїї, Гаврїл Бєскїд, Анна Дзурєва, які підкреслїли визнам азбуки про молоду гєнерацию. Поздравили Народны новинки Марїя Гїрова, Михал Янцура, коротко і мудро говорив добродитель наших выдань, добрый сердцєм і скромнїй чоловік Мірослав Джупїнка, який припомнїв, же мали бы сьме о собі знати вшыткы Русины, знати ся з вышного і з нижнєго кїнця. Михал Бурцїн говорив о зачатках выдаваня новинок, о їх колпортації по 36-тїсячовїм містї Гуменне, в котрїм третя часть суть Русины. Федор Віцо реаговав на приправлєваня зміны в словенськїм розгласї, што ся дотулить і русинського высыланя, о розгласовї радї, де не суть представителї за Русинів. В дїскузії выступили і писателї Осиф Кудзей і Штефан Сухий, знамы і своїма полемїчными выступлениями на сторінках Народных новинок. Од Ш. Сухого сьме застигли записати: „Новинки змінїли судьбу Русина. Новинки нас витягли з мышачой дїрки. Є красно быти Русином. Полемїка в новинках є барз добра річ.“

Над вопросом писаной і говореной подобы русинського языка ся наголос задумовав Василь Ябур, який повїв, же екїстує Оддїлїня русинського языка і культуры ІРІНШ ПУ, якого компетенцієв як научно-педагогїчної інштїтуції є занимати ся нормов русинського языка. Потребно вшытко про тото зробити, абы тоты нормы ся дістали до устной подобы, в чїм суть резервы в розгласї і в театрї. Анна Плішкова, одборна асїстентка Оддїлїня русинського языка і культуры говорила о гєнезї акредїтації русинського языка, яка ся подарїла в комбїнації з 12 предметами аж у 2005 році і вызвала представителїв русинських обчанських здружїнь, жебы при предкладаню своїх проєктїв мінімалїзовали актїї фолклорного характеру і преферовали актїї освітового характеру мїджі Русинами, цїлєм яких буде пропаговати потребу штудованя матерїньского русинського языка од матерської аж по високу школу.

Досправды, было видно, же наших людей болять проблемы, што ся дотыкають русинства. Законно, же не могли не говорити о проблемах, які їх трапили. Народны новинки, актїв дописователїв, то была терїторія, де мож было говорити. На добре підготовленїй актїї, де не хыбила і співанка в інтерпретації уж споминаной Анны Порачовой, Станка Гомїчка і співацькой групы Шарїш на челї із Йозефом Пірогом, де прозвучали суперлатївы і вінчованя на адресу Народных новинок і Русина, але і слова критїки на довгы статї, на дрібне письмо, проблематїку дїстрїбуції ку шыршым масам і под. Але як нам вышло з дїскузії, наперек тому Народны новинки і Русин, які ся подарїло дотеперь утримати, суть єдиними русинськими перїодїками, які ся снажать о всеохплюючїй русинськїй програм. Може, досправды, было щастне рішїня, кїдї ся осмостанили, а тым ся стали вєще незалежными, вєще слободными.

М. МАЛЬЦОВСКА

AD: То уж мають 15 років?!
(НН, ч. 39 – 40 / 2006)

Недавно в Народных новинках было опубліковане інтересантне письмо знамого свїднїцького дописователя русинських перїодичных выдань Мґр. Андрїя Капуть. На самый перед, мушу повїсти, же особно познам і собі важу того пана. Але дакотры єго тверджїня нутять ня, як руського сїмпатїзанта русинства, на них писомно реаговати.

Заохаблю іншым, вєще компетентным людям, рішати вопросы урядных годин редакції НН і Русина. Так само не хочу в тїй своїй реакції ся мїшати до болючой проблематїки поставлїня Русинів в грекокатолицькїй церькви.

Наїнтереснїшыма в цїлїм многотематїчнїм писмї про мене были послїднї два абзаци, котры суть присвячены „великому братови“. Тов словозлук пан Капута называть Русько. Мїджі іншым він твердить, же кїдї руська влада прїяла закон о бою протїв террорїстам і за своїма границями, словенських Русинів, як „їдейных террорїстів“ пошлють на Сїбір, Камчатку або до Републїки Комї. Автор увїв про реалїстїчнїсть і двї можны назвы про русинськы концентракры – „Пряшївїщина“ і „Русинїя“. Кїнчїть ся писмо звыразнєным тверджїнєм: „Тото майме на памяти і при 15-рїчнїм юбілєо нашой русинськой прєсї!“

Признам ся, же я абсолютно не порозумїв, што мав на думцї важнїй автор.

По перше: Не треба припомятати, же Словенско є членсков країнов ЄУ і НАТО. Прото і чїсто гіпотетїчно окупация Пряшївїщїны хоць-котров чуджов країнов способила бы великїй цїлослєвнїй шкандал. Видить ся, же часы змін границь (холем в центрї Европы) ся скїнчили. Окрем того, не мож забывати, же Русько і Словенско не мають ани сполочну границу.

По друге: Чїм погнївали собі Русины Русїв? Тым, же ся снажать заховати в Середнїй Европї наше сполочне мено Русь, котре є і в назві Руська? Або тым, же віруючі Русины (як, наприклад, спомянуты отці Тїмковїчовы) хранять свій прадїдівскїй выходнїй обряд, тот самый, котрый мать і Руська Православна церьков?

По третє: Нїяк не можу ани приблизно назвати Русинів террорїстами. Бо нелем, же не мають зброю, але так само не мають ани здорово агресївїту, жебы актївнїше боївали протїв асїмїляції. На шкоду, яка-така агресївїта ся даколи проявлять лем в боях мїджі єднотлївыма русинськыми дїятелями і організаціями.

По четвєрте: Правї в Руську (на роздїл од сусїднїй Україны) Русины были узнаны самостатнїм народом почас списованя людей в році 2002. З каждым роком виходжать вєще і вєще публікації на русинську тему. Мать інтерєс о Русинів і руськїй академїчнїй світ. Стачїть попозерати ходем послїднї річнїкы московского часопїсу Славяноведєнїє.

І на концєць: Хто був єднїм-єднїм представителєм заграничнх амбасад на конференції Хронологїя історїї і культуры Русинів на Словенську (12. – 13. октобра 2006), де єм ся напоследї відїв з паном Капутьом? Быв то третїй таємнїк Амбасад Руськой федерации в СР пан Ігорь Колєсенков. Додам, же організаторы позывали і іншых дїпломатїв, але з Братїславы до Свїднїка на тоту актїю прїшов лем представитель Руська.

Прото, думам сї, же русинськы страхи з Русїв не мають нїякїй підклад. Менї ся видить, же теперїшне Русько про Русинів нелем не є неприятель, але є то близка родина і природнїй споенець.

Михаїл ДРОНОВ, Пряшїв

Да любите друг друга...

Важнїй пане Мґр. А. К. Зо Свїднїка!

Докладно єм прочїтала Вашы статї в послїднїх чїслах Народных новинок і глубоко єм ся над нїма задумала. Чоловік є уж раз такїй, же лїпше видить хыбы, недостаткы і грїхы чуджї, як властны. Бо то барз легко дакого высміяти, посудити і покрїтїзовати. Намного тяжше є снажыти ся порозумїти, вжыти ся до проблемів жывотной сїтуації, в якїй чоловік жыє і помочї му. У выходнїй церькви гварять, же нам не треба другых людей переробляти подля своїй предствавы і своїй потреби, але прїятї такого чоловіка, як він є і усиловати ся з ним жыти в спокою. А чом так не є? Кїдї бы сьме ся тримали Хрїстовой порады „Любите друг друга, яко і аз возлюбих вас!“ было бы ту порозумїня і толеранція і стрїчнїсть... а не требало бы писати нїякы писма, ани робити нїякы протєсты.

3 ПОШТАРЬСКОЙ ТОРБЫ

Братя Лабїрчанє написали так, як думали, глубоко одкрыли свої болячі серцїя, наголос выповїли свої жалї. Бо

перед Господом мы вшыткы єднакы. Господь не позерать на нашы тїтулы, які собі пишеме перед і за своє мено, але на міру братьской любви, котру мы роздаєме докола себе. Сам Господь не мать нїякы тїтулы, але єго мудрость, чоловіколюбство і милосердїя превышує розум вшыткых, і тых з найвышшима тїтулами. Што думате, пане Мґр. А. К., было бы грїхом, кїбы тото перепрошїня наперед зробили конкретны особы прїшївского єпископства і окремых парохїй? Кїбы у покорї обернули ся ку своїм вірникам і перепросили за то, же місто обїцанкы любити і служыти їм, своїма неуважєннма „законами“ росїяли мїджі людєй неспокой, жаль і бїль, грїх і хвороту.

Цї собі тоты особы думают, же радїкалнїм, адмінїстратївнїм приказом мож чоловіка переробити? Цї радїкалїзму уж в церькви не оддзвонили? Або насїлство є найлїпшїй способ пошырєваня Хрїстового учїня? Римскїй папа Ян Павел II. раз повїв: „На колїнах вас прошу, зохабте кждє насїлство!“ І теперїшнїй намїстнїк св. Петра перед часом выповїє свою думку, же насїлство і релїгїя не можуть їти вєдно. Не буде нам на шкоду, кїдї собі прочїтаме, што пише о представлєных церькви і конкретнїх о єпископах св. Апостол Павел у своїм Лїстї Тїмовї (1, 7 – 8).

А што говорят о нас уж теперь наши діти?

„О, блуднїй Руснаку! Іщі все ходиш із запертыма очїма і захпатыма ухами? Боїш ся отворити очї і одоткати уха? Або не хочеш? Може ся ганьбиш за свій род, з якого походиш? Зрікаш ся своїх предкїв? Познаш історїю свого народа і грекокатолицькой церькви? Чїтай і дознаш ся, же все єсь быв высміванїй і кривдженїй. Теперь настає час, кїдї кждїй може слободно вирішити сам за себе. Єсь рівноправнїй. Чом хочеш быти хамелеоном? Іщі все не віриш, же з корїня верьбы нїгда не выросте береза, лем все верьба!“

Дорогы Лабїрчанє!

Ваше отворєне письмо, адресованє прїшївскому єпископству, єм прочїтала пару раз, а цалком з ним сугласу. Мате правду, не є у Вас нїякого цїганства, бо подобных проблемів є на наших валах барз вєлє. Мали бы сьме вшыткы набрати таку одвагу, не закрывати перед сївтом свое стражданя, але одкрыто о нїм говорити і быти єднотны.

Важнїй пане Мґр. А. К., віджу, же вы сьте свої „талант“ не закопали, але робите і розвивате го далє. Може і зато Вам грекокатолицьке єпископство в Пряшовї в послїднїм часї надїлило функцію „інквізитора“ нашой епархїї. І так ся мї видить, же Вы нїгда не умрете.

„Блажєны мїротворцы, яко тї сынове Божїї нарекутьсї!“

Марїя ГОБАНОВА, Штефуров

Вышли двї репрезентатївны і інтересны книжкы...

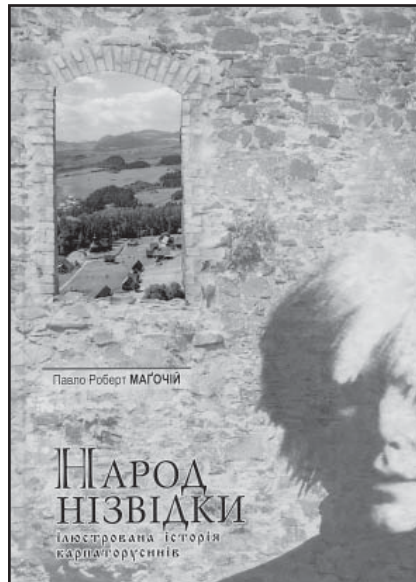
... конкретнї „Народ нїзвідки, ілюстрована історїя карпаторусинів“ академіка, проф. Др. Павла Робєрта Маґочїя, Пгд. („Выдавнїцтво В. Падыяка“, Ужгород 2006, 120 стор.) і „15 ROKOV SLÁVY“ („Zborník k 15. výročiu vzniku Múzea moderného umenia Andy Warhola v Medzilaborciach“ зоставителїв ПаєдДр. Михала Бицка, Пгд., Мґр. Мартїна Цубяка, Іветы Русинковой і Мґр. Штефана Мажерїка (Múzeum moderného umenia Andy Warhola, Experimentálne centrum múzeoedukológie Spoločnosti Andyho Warhola, Medzilaborce, august 2006, 200 стор.).

Што зьєдїнять обидвї публікації? По перше: на обалці обидвох є найславнїшїй у світї Русин – умелець Ендї Варгол (Андрїй Вархола). По друге: обидвї суть о історїї Русинів, о їх організаціях і інштїтуціях, але перша є о історїї Русинів од 5. стороча по сучаснїсть, друга є о найновїшїй історїї Русинів і о єднїй із їх визначных інштїтуцій у світї – музею Е. Варгола. По третє: обидвї книжкы суть выдрукованы высоко якостно, з множєством прекрасных і цїнных фарєбных і чернобїлых фотографїй. По четвєрте: обидвї варто мати у своїй книжнїцї кждому культурному Русинови. Уж теперь є немалый інтерєс о тоты книжкы. О можности куплїня першой книжкы вас будеме інформовати пізнїше, нам подаровав єден із першых фалаткїв сам выдаватель Валерїй Падыяк, а то є українська верзїя той книжкы. Такы істы книжкы мають выїти по англїцкы і по русинськы, таюже будуть служыти про

шырокий круг интересуючїх ся. О можности куплїня другой книжкы треба ся інформовати в ММУЕВ у Мїдїлабїрцях. Тота перша книжка – то є 150. публікація Выдавательства В. Падыяка, вышла вдяка щедрости Штефана Чєпы, прїзидента фірмы „Norstone Financial Corporation“ у Торонтї, єї переклад із англїцького языка зробили Сергїй Бїленькїй і Надїя Кушко. Даякы статї-вызнаня із другой книжкы, кїдї іщі лем ішла до друкарнї, сьме принесли у Народных новинках, ч. 27 – 30 із 19. юла 2006 під назвов „15 РОКІВ СЛАВЫ“ (стор. 1 – 3).

Наїсто многым ся дістануть до рук тоты выданя і будуть про них интересным чїтанєм. Перша з них послужыть главно молодїй гєнерациї, школярям, котры ся учать русинський язык, але і вшыткым русинїстам і интересуючїм ся історїєв Русинів. Друга цїнна главно про тых, котры ся интересують о вытварнє уменя, в першїм рядї модернє, а окремо о єднїм зо закладателїв нового напрямю в модернїм вытварнїм унєню – поп-артї – о Е. Варголови і єго першїм музею у світї, котрый vznikнув у Мїдїлабїрцях на Словенську в 1991 р.

А. 3.

МИХАЛ ЛУКША

ПОСЛАНЕЦЬ НАРОДНОЙ РАДЫ
СР, 44 РОКІВ
КАНДИТАТ НА ПРИМАТОРА МІСТА
СНИНЫ
ЗА ВЛАДНУ КОАЛІЦІЮ ПАРТІЙ
СМЕР-СД, ЛС-ГЗДС І СНС
ЦІЛЬ: МІСТО СНИНА – МОДЕРНЕ
МІСТО ЕВРОПСКОГО ФОРМАТУ.
ЯК ТО ДОСЯГНУТИ?

З ВУЖЫТЭМ ПОЗИЦІЇ ПОСЛАНЦЯ НР СР ЗА ВЛАДНУ КОАЛІЦІЮ, ЗА ПОМОЧІ ФІНАНСІЙ ОД ШТАТУ І ЗО ШТРУКТУРАЛЬНЫХ ФОНДІВ ЕВРОПСКОЙ УНІЇ, З ПІДПОРОВ ОБЧАНІВ МІСТА СНИНЫ І ВШЫТКІХ ОБЧАНІВ СЕЛ МІКРОРЕГІОНУ ВЫШНЬО ЗЕМПЛІНА.

4

ПРІОРИТА

ОБЧАН І ЁГО КАЖДОДЕННЫ СТАРОСТИ – РОБОТА І ОБЖЫВА, БЫВАНІЯ І ТЕПЛО, ЧІСТОТА І ЯКОСТЬ МІСТСЬКІХ СЛУЖБЕ, ЗДРАВОНА СТАРОСТЛИВОСТІ, ОХРАНА МАЕТКУ І ЗДОРОВ'Я ОБЧАНІВ, ЯКОСТНА ОСВІТА, БЕЗПЕЧНЫ УЛІЦІ, МОТИВУЮЧІ ПОДНИКАТЕЛЬСКЫ УСЛОВІЯ, ДОСТУПНОСТЬ УРЯДІВ ШТАТНОЙ СПРАВА, РЕГІОНАЛНА КУЛЬТУРА І УМЕНЯ, ШПОРТ І РЕКРЕАЦІЯ, СТАРОСТЛИВОСТЬ О ЖЫВОТНЕ ОТОЧІНЯ, СОЦІАЛНА ПОМІЧ І СТАРОСТЛИВОСТЬ О ОБЧАНІВ У МАТЕРІАЛНІЙ НУЖДІ, ДОБРЫ МІДЖІЛЮДСЬКЫ ОДНОШІНЯ І ЗДОРОВА СПЛОЧЕНЬСКА АТМОСФЕРА У МІСТІ.

ЧІМ ЗАЧАТИ?

СОБОВ – ЯКОСТНО СЯ ПРИПРАВИТИ НА ВЫКОН ФУНКЦІЇ, **МІСТСЬКІМ ЗАСТУПІТЕЛЬСТВОМ** – ВЗАЕМНА ПОЧЛИВОСТЬ І РЕШПЕКТ, НАЛЕЖНА РОБОЧА АТМОСФЕРА, КОНШТРУКТИВНА СПОЛУПРАЦА НА ПРОЕКТАХ РОЗВОЯ МІСТА, БЕЗ ПОЛІТИКАРЧІНЯ І НЕПЛОДНОЙ КОНФРОНТАЦІЇ;

МІСТСЬКІМ УРЯДОМ – ЗВЫШЫТИ ЯКОСТЬ ОРГАНІЗАЦЫОННОЙ ШТРУКТУРЫ УРЯДУ, БРАТИ ДО УВАГЫ ОДБОРНІСТЬ І СЛУШНОСТЬ ПЕРСОНАЛУ, ЗВЫШЫТИ ЯКОСТЬ СЛУЖБЕ ОБЧАНАМ І ЭФЕКТИВНЕ НАКЛАДАННЯ З ФІНАНСІЯМИ МІСТА;

ТЕХНІЧНЫМА СЛУЖБАМИ МІСТА – ВЫЗОР І ЧІСТОТА МІСТА, ШВЫДКОСТЬ І ЯКОСТЬ СЛУЖБЕ, РАЦІОНАЛНЕ ВУЖЫТ'Я ЕНЕРГІЇ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕХНІЧНОГО ВЫБАВЛІНЯ, НЕПЕРЕСТАННЫ РОЗВОЙ МІСТА, СТАРОСТЛИВОСТЬ О ТУРІСТІЧНО-РЕКРЕАЦЫОННЫ, РЕЛАКСАЦЫОННЫ І ШПОРТОВЫ ЦЕНТРЫ;

СПЛОЧЕНЬСЬКІМА ОРГАНІЗАЦЫЯМІ І ОБЧАНЬСЬКІМА ЗДРУЖІНЯМІ – ВЕДНО ВСТАНОВІТИ ПРОБЛЕМЫ І ГЛЯДАТИ ПУТЬ І СРЕДСТВА НА ІХ ВЫРІШІНЯ;

ПОДНИКАТЕЛЬСКОМ СФЕРОМ – ЗАЛОЖЫТИ РЕГІОНАЛНЫ СТАВОВСЬКІ ЗДРУЖІНЯ ПОДНИКАТЕЛІВ, КОТРЫ БУДУТЬ ПРЕЗЕНТОВАТИ ІНТЕРЕСЫ ПОДНИКАТЕЛЬСКОЙ СФЕРЫ, ЛЮБОВАТИ ЗА ІНВЕСТИЦІЇ І ЗАКАЗКІ, ПОМАГАТИ ЗВЫШОВАТИ ЯКОСТЬ ПОДНИКАТЕЛЬСКОГО ОТОЧІНЯ І ТАК ПОЗИТІВНО ВПЛІВАТИ НА ЗВЫШОВАНІЯ ЧІСЛА ЗАМЕСТНАНЫХ І ЯКОСТЬ ЖЫВОТА В РЕГІОНІ.

НАДІЮ СЯ НА ВАШУ ДОВІРУ – НАІСТО ВАС НЕ СКЛАМЛЮ

МОЇХ ДЕСЯТЬ ПРИКАЗАНЬ

1. Обчан і місто будуць предметом моёй кождоденной старостливости, не буду мати іншыя інтаресы, котры бы одваджалі мою увагу од рашіня важных проблемів, котры знепрыемнюють жылот обчанам міста і сперають развітку міста.

2. Зодповідно і дастойно буду рэпрэзэнтаваці місто, будоваці ёго добра мена і прасаджоваці ёго інтаресы так, абы в короткім часі ся дістало до свідомости шырокой людности як інтэнзіўно ся развіваючій і до красы растуцій цэнтр мікрорегіону Вышній Земпліна.

3. Буду трымати в почлівости історію, традіці і культуру нашых прадків, цінности вытворены робітныма рукама нашых жытелів, мудрость і жылотны скусенности людзей, котры ся заслужылі о развоі міста. На іх аснове хочу выужываці научны потенциал, колекціўны розум, добры пропозіціі і скусенности на прыправу і рашіня проіграмів развітку міста.

4. Не стану ся пріматором, котры не узае погляды іншых і прыглуше ініціатыву і творче думаня людзей схопных прынесці місту сплоченський профіт і узнаня.

5. Не знеужую свое поставліня на укор міста. Хочу весті честны жылот рядового обчана міста і іти прыкладом про молодую г'енерацію в місті.

6. Буду раціонално і господарно накладаці з фінансіямі міста, выужываці іх на будовація потребной інфраштруктуры міста, на звышаваня якості обчаньской выбавленности міста і на комплексне будовація шпортовых і рекреачных заряджін в місті і в рекреачній области Сниньскы рыбнікы.

7. Будучность міста хочу засноваці на освіті і одборній прыправленности молодых людзей, на створёваню рабочіх міст рашіняціёв развоівых проіграмів і з выужытэем фінансіёв і з штрктуральных фондів ЕУ. Якоствна выхова і якоствна освіта отвараць молодым людём простор про саморашіняцію в реалнім жылоті. „Школа – фундамент жывота“ мусіть быці про нас сплоченым моттом.

8. Місто мусіть даці простор на сплоченьске выжыція вшыткым г'енераціям ёго обывателів. Будеме ся снажыці о шырокоспектралны розвоі і підпору сплоченьского жывота в місті. Культура і уменя, тіловыхова і шпорт, забава і оддых, рекреациа і турістіка доволять начерпаты енергію про актывны спосаб жывота в місті.

9. Добра работа + солідна плаца = развоі поднікательской среды, гляданя солвентных інвесторів, будовація промыслового парку з підпоров штату і ЕУ, тісна сполупраца з поднікательсков сфером і з цілём створёваня новых рабочіх міст – то буде алфа і омега мого економічного снажіня.

10. Бой протів вандалізму і дрогам, превенціа протів крміналіты, безпечности, охрана здрав'я і маетку, соціална старостливость про одказаны на поміч і старых людзей – буде моім жылотным кредом.

ПОЧЛИВОСТЬ ЛЮДЯМ – РОЗВОЙ МІСТУ!

Хочу про Снину зробити много, зато не хочу быти „пріматором на еден волебный період“

Важны сполубчане,

блжизать ся комуналны вольбы і кандідаты на пріматора міста і посланціёв містского заступительства снажыць ся Вас пересвідчыці, же своїм проіграмом сповняць Вашы прашіня о развітку міста. Обіцянькы ся обіцяють, но важніше буде іх сповнیتی. Зато ем опатерны в обіцяньках, скоріше ся хочу заміраці на рашіня реалных проблемів, котры в місті все суть. Не бою ся повісті, же місто застало о своїм развітку. В прошлім періоді не выужыло велічезны можности черпаня фінансіёв і з многых грантових сістеміёв Европской уніі, але занимало ся жабомышачіма войнама міджі заступительством і пріматором, а час неурпросно плынув. Попозерайтэ ся коло себе, не треба ходіці далеко, лем до Гуменного. Снина промарніла свою шансу, але іці не е вшытко страчене. Говорю отворено, хочу выужыці свій мандат посланця Народной рады СР за політїчну партію Смер, котра е при владі, і вернуті місту шансу быці модерным містом европского штандарту. При развітку міста хочу актывно сполупрацоваці з будучіма посланціямі містского заступительства, сплоченьскіма організациямі і обчаньскіма здружінямі, хочу выужыці інтелектуалны потенциал міста, скусенности людзей і з практїкы, скусенности поднікательской сферы.

Місто мусіть в першій ряді змінیتی свою тварь, рашіняці сят на зону культурно-сплоченьску, обходу і служб, зону промыслову і зону шпорту, оддыху і рекреациі. Місто матэ велікый потенциал про свій розвоі, може выужыці свое стратегїчне положіня недалек о гранїчного пераходу за Ублєв, через котры в будучности поведе даліція на Україну. Місто, котре Бог обдаровав прекраснов природов Вігорлатьскых гор і Полонин, невыхабляючі красу Сниньскых рыбнікы. На аснове конзултанціі з одборнікама хочу браці актывну участв на прыправі і рашіняціі проіграму Білы каміні, котры матэ вырїшалне значіня у зміні соціално поставліня обчанів у цілём мікрорегіоні Вышнєго Земпліна. Буду ся снажыці о будовація промыслового парку в ёго проіграваній подобі, глядаты солвентных інвесторів до промысловых зон, помагаты створёваці выгодны условия про подніканя і зніжоваці так высоку незаместнаность в місті. Хочу весті іднаня і з членама влады СР о тім, жебы вернуті місту дакотры уряды штатной справы,

котры з міста быці переміщены до Гуменного про бывшій заніку Сниньского окресу, чім бы ся помагло обчанам міста і околїшніх сел.

Шпыталь з поліклініков у Сніні матэ окремый вызнам нелем про прімарну здравотну старостливость, але ай лео высоко одборну лічэбно-превентівну старостливость о здрав'я обчанів цілого мікрореіону. Околїця шпытало, місця на паркованя, вызор шпытало, ставе обектїв, выбавліня шпытало модернымы прыстроіма – мусяць быці предметом перманентного інтаресу пріматора і посланціёв містского заступительства. Важным проблемом у місті е поставліня і соціалны статус ромского обывательства. Проблем, котры выжадує сізіфовску терпелівость, коордінацію снажіня о зміні поставліня Ромів і з владов і мімовладныма організациямі, выужываня фондів ЕУ, ангажованость церквы, педагогів, соціалных працовнікы і в конечнім выслїдку і Уряду работы. В місті і околїці е много талантованых шпортовціёв, міджі найліпшых належать запасніці і волейбалісткы. Але треба підпороваці і развіваці ай остатні сорты шпорту. Кідь ся наша молодеж буде заниматы шпортом, не буде матэ час на дрогы, вандалізм і крміналіты. Шпорт е средством здорового вывоі тіла і духа, зато ся мусіме ным заниматы од раннєго школьского віку. Незаступіма в тім процесі е задача школы і школьскых заряджін. Школована молодеж матэ перспектыву рашіняці сят в жылоті, обстаты на твердім і некомпромісім торгу работы. Проблематїці освіты і ёй уровни, ставе школьскых заряджін, матеріално выбавленности школ, ціложывотного штудія педагогів хочу пріділяці шпецїалну увагу.

Кідь ем хотів выраховаці вшыткы проблемы міста, было бы то на цілій роман. Также ем Вам хотів ходем назначіці, в котрых областях треба пріділяці звышену увагу СНИНІ і ёй обчанам. Кідь здобуду Вашу довіру і стану ся пріматором міста, буду ся містом заниматы цілым своїм серціём і розумом. Думам то щіро і знам, яку веліку зодповідность на себе беру. Не хочу быці пріматором лем на еден волебный період. Хочу про Снину зробити много, а за еден волебный період ся то не дасть. Але лем Вы вырїшыте, ці ем Вас скламав, або ем не скламав, а ці в будучности здобуду Вашу прїязнь. Допераду дякую за Вашу довіру.

Михал ЛУКША,
кандідат на пріматора міста Снина

Хочу помаці вшыткым Снинчанам

(Закінчіня і з 1. стор.)

член коордінаціонной рады в Гуменнім за Сниньскій окрес, пізніше, по осамостатнію окресу, як прашіняці од окресной організациі партїі у Сніні.

• **Чім Вас ослвила політїка партїі СМЕР, за котру сьте успїшно кандідоваці на посланця в тогорїчных парламентных вольбах?**

– На нашій політїчній сцені было много політїчных партїі, котры але не сповняці мої прашіня в области проіграмово-ідейній. Праві зо взніком партїі СМЕР ем відіи можность сповнیتی свої прашіня о выкрїты середнє-лівого політїчного спектра. Немалу роль при формованю сімпатїі к тій партїі про мене мала і особность нашого прашіняці Юдр. Роберта Фїца.

• **Чім, подля Вас, собі здобыв обчанів сниньского реіону волебный проіграмы Вашой партїі?**

– Волічів, котры волили партію СМЕР, відіть ся мі, найвече ослвил проіграмы партїі, котры е прїятельны про шыроку масу обывательства. Почас влады правїцовой влады доходило к дефіціту соціално чутя і одношіня к обчанам, што в нашім реіоні было найвідніше. Драстїчны реформы правїцовой влады мали неблагый допад на тот і так уж бідны реіон і на ёго обывателів.

• **Теперь кулмінує передволебна кампань про комуналны вольбы 2006, котры ся Вас особно дотыкають. Ваша кандідатура на пост пріматора Сніны многых Снинчанів, подля нас, несподївала. Чом сьте ся рїшыці кандідоваці на тоту функцію і чім хочете Снинчанів пересвідчыці?**

– Моє рашіня кандідоваці на функцію пріматора Сніны выплынуло з попереднїх іднань з нашыма коалїчныма партнерама, з діскузіі

з членама окресной рады СМЕР. Думам собі, же выужытэем поставліня посланця Народной рады СР, з підпоров членів влады, фінансіёв од штату і зо штрктуральных фондів Европской уніі, в прїпаді кідь буду зволений, ся мі подарыці з міста Снина выбудоваці модерне місто европского формата.

• **Знаме, же Снина е народностно і конфесіонално змішаным містом, в котрім вызнамну роль мають Русины – выселенці і їх потомкы – зо Стариньской долины. Плануєте шпецїално освосити тых людзей, жебы Вам дали свої голосы, а чім хочете здобыці іх довіру?**

– Гей, хочу ослвити і выселенціёв зо Стариньской долины, жебы мі дали свої голосы. Здобыці іх довіру хочу своём работов, актывітама на Міністерстві культуры СР, што ся тыкають прасаджованя іх інтаресів.

• **Якый матэ погляд на можности і условия развіваня русинь-**

ского народностного усвідомліня, русиньской культуры, материньского русиньского языка і вообще на рашіняцію народностных прав тых Русинів в условиях мултікультурной Сніны по одході з іх природной, у прїнципі монокультурной, домовины – Стариньской долины? Мате амбіціі прасаджоваці актывнішу політїку на захрану культуры, языка і вообще у вопросі плеканя і развіваня народностного усвідомліня тых обывателів Сніны і, самособов, ай ёй шырошій околїці? Якы суть Вашы прашіняці у тім вопросі?

– Што ся тыкають актывной політїкы на захрану культуры, языка, народностного усвідомліня Русинів, часточно ем уж назначів у попередній одповіді. Од своїх волічів бы ем чекав актывный прїступ, в першій ряді іх пропозіціі, погляды, котры бы ем потім міг рашіяти.

За розговор подяковала:
А. ПЛІШКОВА

• Посланець НР СР зо своїм партїіным колегом, міністром культуры СР Марекон Мадярїчом.

Volebný
obvod č. 1Ing. Vladimír Bindzár
50-ročný
konateľZdenko Fečík
39-ročný
živnostníkMUDr. Igor Latta
39-ročný
lekárMichal Lukša
44-ročný
poslanec NRIng. Daniel Roško
40-ročný
ekonómMUDr. Miroslav Suchý
56-ročný
lekárMgr. Ján Šrenkel
39-ročný
špeciálny pedagógMilena Žeňuchová
47-ročná
ekonómka

Vsta ľudom - rozvoj mestu

Маме здатных дописователів

З нагоды 15-річного юбілею виникли перших в пореволюційній історії русинських періодик – **Народных новинок** і часопису **Русин** зорганізував шефредактор обидвох титулів **Александр ЗОЗУЛЯК** стрічу редакційно-колективу з дописователями, симпатизантами і спонзорами. День стрічі був символічний – 17. листопада 2006. Якраз 17. листопада перед сімнадцятьма роками одшартованого процесу Русинів як народності, котра поступно зачала самоідентифікувати і формувати свої погляди, позиції, пожадавкі. З цілого Словеньска, але і споза границь поприходили честны Русини, котры за тоты роки ся стали „сполубоєвниками“ в часах добрых і злых, припомагали ведно з редакційним колективом формувати думаня, зъединяти погляды, але і полемізувати на теми, дотуляючі ся возродного процесу русинської народності. Была то стріча хосенна, але і приемле як про нас, редакторів, так і про нашых дописователів, бо многы сьме ся знали лем через друковане слово, особна стріча в многых припадах про мене была першов за тых довгих 15 років сполупрацы. Было приемле стрітити ся з паном **Штефаном Раком** з Чорной над Тісов, **Осифом Кудзеєм** з Няг'ова, **Василєм Ковачом** з Гуменного, **Марієв Гобанов** з Штефурова, **Петром Трохановським** з Криніці, з Польщі, котрый путовав 6 годин лем жебы ся стрітити із своїма знамыма, колегами, дописователями і добродителями русинської преси на Словеньску, але і з ей шыршым досягом далеко за границі нашої републіки. За 15 років сформовав ся з той групи людей еден тім, котрый мать солідный перегляд о жывоці Русинів на вшыткых полях їх діяльности, знать цалком конкретно дискутувати, формуловати свої погляды на конкретны

річі, розумить, яка суть цілі, але і пріоріты на полю русинського народностного жывоца. Особно ем была несподівана, але і горда на тых нашых людей зо сел і містечок, котры суть часто осамочены у своїх поглядах (села суть в значній мірі пословакізованы, дакторы з них жыють і в іншонароднім оточіню – напр. мадярськым), но не страчають надій і віру в русинський народ, в ёго пережытя. А про многых з них то суть праві Народны новинокы і Русин, што до них тоту надій вливають, зато і многы **высловили вдяку шефредакторови, же сохранив то русинське друковане слово в азбуці до днешніх днів. Од сердця ся вызнали, же чекають на każde едно чісло, котре їм додавать силу і чутя сполуналежности.** Такы слова загрили на сердцю і утвердили і нас, редакторів, же тоты люде нас потребуєть, потребуєть нашы періодіка, нашу роботу...

А што ся їм в Народных новинках і часописі Русин любить і наопак, з чім не суть спокійны, або што їм там хыбыть, на тоту одповіли в малій анкеті, котру сьме на стрічі зробили.

Марія ПОЛЦОВА.
Пряшів:

– *Належу к тым, котры чекають на każde едно нове чісло, шкода лем, же обидва титулы выходять так рідко. В засаді ем спокійна. Наперед читам короткы, інформачны статі, жебы ем знала, што ся діє, потім ся пуцам до полемічных матеріалів або до статей о історії, котры выжадують векшу концентрацію. Мерзити ня факт, же молода генерація ся не учить азбуку і не знать прочітати русинське друковане слово. Вірю,*

же ся то оберне ку ліпшому.

Мгр. Марія ГОБАНОВА.
Штефурів:

– *Новинкы передплачам од їх початку, видить ся мі, же мають добру уroveň. Хыбыть мі там місце про молоды газдынї – даякы рецепты народных ідел, здравотницька рубрика – як ся лічїти, припадно охороняти перед хворотами. Требало бы друкувати і перегляд о народностнім высыланю Радія Патрія, бо многы люде го слухають.*

Інж. Міхал ЯНЦУРА.
Гуменне:

– *Новинкы суть конціпованы добрі, суть в них цінны історічны матеріалы, котры люблю читати, бо мы Русини знаме о своїй історії барз мало. Мали бы сьме ся вываровати матеріалів, котры суть конфронтачны, бо вносять міджі Русинів непорозуміння. Полеміка є добра, кідь приносить штось позітівне, бо розлічны погляды людей нас можуть посувати допереду, можуть приносити добры ідеї і рішіня проблемів, але матеріалы з підтоном „хто з кого“ не суть на хосен нашого народа.*

Мгр. Марек ГАЙ.
Міджілабірці:

– *Критізувати не буду, бо думам сі, же сам бы ем ани новинкы, ани часопис не робив ліпше. Обидва титулы роками выпрофілювали свій штїл і урвень, котру високо оці-*

нюю. Як учитель русинського языка ем рад, же ту мають місце на публікованя школярї, але і молоды люде і видить ся мі, же бы їм было треба дати іщі веце місця, бо з оглядом на будучность праві молода генерація є нашов силос.

Осиф КУДЗЕЙ.
Нягів:

– *Народны новинкы выходжають мало, дакторы матеріалы суть довгы і суть писаны барз дрібными буквами. Може ся треба задумати над адресатом, респ. яку групу новинкы хотять ословити, ці дешіфруєме назву Народны новинкы як „Národné poviny“ – новинкы про цілий русинський народ (од обычайных людей аж по інтелігенцію) – ту можуть мати місто і високо одборны матеріалы, але і інформації о жывоці Русинів, і даякы оддыховы темы – тых є в посліднім часі менше; або як „Ludové poviny“, то значить, новинкы про обычайный люд, бо в залежности од того мож зволити і тематіку, і штїл писаня. Кідь бы то были новинкы про обычайный люд, хыбують мі там оддыховы темы – анекдоты, фітлі, кус даякой забавы, жартів, стишків. Не думам, же бы требало давати великый простор матеріалам о фестівалах (то є але проблем періодіка InfoРусина – позн. ред.), бо на фестівалах є то все тото істе, лем ся мінять особы, час місця і терміны і думам, же то є в нашій сітуації нерозумно выужытый новинковий простор.*

Вшыткым дописователям і респондентам анкеты дякує: **К. КОПОРОВА,** фоткы авторкы

НАРОДНЫ
НОВИНКИ

Выдав Русин і Народны новинкы з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР і Михала Лукшы. Шефредактор: Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: Кветослава КОПОРОВА, Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: Анна ПЛІШКОВА. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Тел.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів –

600,- Ск, до загранича поштов ІІ. кл. 35 УСД, поштов І. кл. 43 УСД, заплатити мож і в редакції. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшові. Регістрацне ч. **MK SR 417/91, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті – www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2